

BELEIDSVISIE KRING ANDRAGOLOGIE 2022-2027

Kring bestuur, 7 maart 2022

Kennisplatform voor
handelingsgericht begeleiden van sociale veranderprocessen
voor praktijk, methodologie en theorievorming
vanuit een andragologische benadering
voor geestverwanten, professionals en wetenschappers

1. Van gedachtegoed naar actuele betekenis

De andragologie is een wetenschappelijke discipline die als haar domein de kennisontwikkeling ziet van het intentioneel integraal waardegeoriënteerd handelen in de veranderpraktijk van de samenleving vanuit een meervoudig, multidisciplinair perspectief. Waar in de afgelopen 30 jaar het besef in de wetenschappelijke wereld is doorgedrongen dat kennisontwikkeling - zeker als het direct betrokken wordt op maatschappelijke problemen - multidisciplinair van karakter dient te zijn, heeft de andragologie nog steeds een uniek waarden georiënteerd en handelingsgerichte focus.

De andragologische benadering stelt daarbij het handelend subject en de handelende actor-systemen die mensen vormen centraal. Daarmee is zij anno 2022 nog onverminderd van waarde en maatschappelijk relevant.

Sinds 1987 werken en leven andragologen in Nederland in een soort van academisch niemandsland, waarbij van een gedeelde kennisontwikkeling niet of nauwelijks sprake meer was, voor zover dat ervoor althans wel het geval was.¹ Het groot aantal afgestudeerde andragologen was er de oorzaak van dat de andragologie sindsdien als gedachtegoed en inspiratiebron in hun professionele praktijk is blijven voortleven en doorwerken in de samenleving. Doorwerkend in en aan de wereld vanuit hun kenmerkende integrale manier van kijken en handelen.

Vanuit deze achtergrond is de Kring Andragologie sinds 31 augustus 2012 als zelfstandige vereniging – daarna ook als alumnikring verbonden aan de UvA – uitgegroeid van een los verband van oud-studenten tot een interessante aanbieder en belangwekkend knooppunt van *experienced based* handelingskennis. Bekende en minder bekende andragologen doen ‘verslag’ van hoe zij vanuit een ander perspectief (dan gebruikelijk in de stroom van kennisontwikkeling) denken over en omgaan met actuele thema’s in de samenleving. Daarnaast weet de Kring ook geestverwante denkers en auteurs uit andere wetenschappelijke disciplines uit te nodigen om vernieuwende colleges en cursussen te verzorgen.

Bij praktijkprofessionals, docenten in het hoger onderwijs en academici blijkt dit discipline-overstijgend kennisaanbod in een behoefte te voorzien, daar waar menigeen op zoek is – de eigen discipline voorbij - naar nieuwe inspirerende benaderingen en kennis.

¹ In 1987 heeft minister Deetman van Onderwijs en Wetenschappen de andragologie uit het academisch statuut doen verwijderen. Dit als gevolg van zijn in 1982 ingezette (op bezuinig gerichte) landelijke Taakverdelings- en Concentratie-operatie (TVC-operatie) in het hoger onderwijs. De op dat moment nog 7 hoogleraren andragologie en leerstoelhouders aan de verschillende universiteiten hebben de kennisontwikkeling nog een tiental jaren kunnen voortzetten (De Boois (2018), *Discipline zonder discipline* pag. 308 e.v.).

Met deze kennisactiviteiten is een brug geslagen naar de huidige tijd en is de basis gelegd om een andragologische benadering opnieuw inhoudelijk vorm en maatschappelijke betekenis te geven.

2. De andragologische benadering als vertrekpunt

Het bestuur van de Kring heeft in 2017 het veelzijdig gedachtegoed van de andragologie en haar voortgaande kennisontwikkeling onder één noemer gebracht door in een positioneel (organisatie-) document een samenvattende omschrijving te geven van de andragologie en haar maatschappelijke betekenis.² Hiermee is een (formele) basis gelegd voor doorgaande andragologische theorievorming, o.a. onder de noemer sociale veranderwetenschap.

Tegelijkertijd heeft zij het besluit genomen om haar visie en claim op actuele maatschappelijke relevantie concreet te maken door de andragologische benadering te gaan betrekken op het urgente thema duurzaamheid. Het resultaat was en is een succesvol inspirerend Symposium Verduurzamen in november 2019 alsmede in 2021 de publicatie van het boek 'Naar een leefbare aarde; verduurzaming vanuit veranderkundig perspectief' door auteur Gerard Donkers.

Begin 2022 is hieruit als derde gevolg een inleidend Capra-seminar 'Op weg naar een leefbare aarde' voortgekomen. Dit als opstap naar een studietraject o.l.v. Cor van Dijkum en Wilfred Diekmann naar het geavanceerd systeemdenken en mogelijk te destilleren handelingskennis van Capra & Luisi volgens hun visie 'The Systems view of life' (2014).

De term *andragologische benadering* vormt in het stellingnamestuk uit 2017 de gemeenschappelijke noemer die andragologie-alumni en haar geestverwanten verenigt in de Kring Andragologie. Over haar werkterrein en focus stelt het stuk:

"Andragologie gaat over veranderen: veranderen van mensen, samenwerkingsverbanden, organisaties en de samenleving als geheel. Andragologie gaat over de vraag hoe mensen, organisaties en de samenleving uit zichzelf veranderen maar vooral om het geven van antwoorden op de vraag hoe deze in gewenste zin zijn te veranderen.
De andragologie streeft naar situaties waarin mensen zich emanciperen en ontwikkelen, zelf de regie voeren op voor hen belangrijke thema's en zich in die regievoering goed afstemmen op anderen.
Uiteindelijk gaat het bij dit alles om verbetering van de kwaliteit van leven in algemene zin."

Hierin staan verder de inhoudelijk contouren in zes facetten omschreven.³ Werkterrein en invalshoek worden hiermee duidelijker, maar nog niet wat dan de inhoudelijke kennisbouwstenen zijn van een andragologische benadering. Anders gezegd: welke kennis heeft zij dan te bieden op het wetenschappelijk terrein van *handelingsgericht begeleiden* van sociale veranderprocessen?

Herkenbare bouwstenen in een omlijnde *body of knowledge* zijn nodig om de andragologische benadering duidelijker te positioneren en actuele betekenis te geven in zowel het domein van de professionele praktijkontwikkeling als het domein van de kennisontwikkeling. Daarmee kan interactie en kennisontwikkeling in samenwerking met geestverwanten, professionals, mogelijke kennispartners en (verwante) wetenschappelijke disciplines een stuk productiever worden.

² Zie het stuk 'Stellingname (Bestuur) Kring Andragologie (vastgesteld in het bestuur van 8 september 2017)'

³ Zie pag. 2 'Stellingname (Bestuur) Kring Andragologie (vastgesteld in het bestuur van 8 september 2017)'

De basisstructuur van de andragologische benadering en haar body of knowledge – de kaart van het gebied – bestaat in beginsel uit 4 te onderscheiden kennisdomeinen in lijn met het wetenschapsontwerp van grondlegger van de andragologie prof. dr.T.T. ten Have (1950-1971)⁴:

- de praktijk van het intentioneel handelen: haar werkvelden en maatschappelijke thema's. Met inbegrip van de werkveld/context gebonden praktijktheorieën;
- de methodologie van het handelen, leren en begeleiden (de leer van methoden en haar toepassing). Omvattend de werkveld- en contextgebonden methoden en methodologie, alsmede de algemeen geldende theorievorming over de methodologie (zie ook Midgley, 2000)⁵;
- de methodologie van het onderzoeken van de praktijk c.q. praktijkonderzoek;
- de algemeen geldende (niet-contextgebonden) theorie van de sociale verandering i.o. c.q. het intentioneel handelen. Daarbij gebruik makend van algemeen geldende theorieën uit de verschillende hulpwetenschappen.

Deze kaart van de andragologische benadering weerspiegelt de kentheoretische uitgangspunten van de andragologie, namelijk: het primaat van de praktijk en de reflectieve kennisfunctie van de theorie, alsmede het - in absolute zin - onhoudbare onderscheid in praktijk en wetenschap tussen een handelend subject en een niet-handelend object. Kentheoretische uitgangspunten die weliswaar haaks staan op de dominante wetenschapsopvatting in de afgelopen 70 jaar, maar steeds meer erkenning krijgen in de academische kringen. Andragologische kennisontwikkeling kan zich met deze kaart *in én vanuit* verschillende kennisdomeinen ontwikkelen en elkaar al kruisbestuivend bevruchten.

Inhoudelijk gezien ligt de centrale kennisuitdaging in het verbinden van het *steemdenken* c.q. het denken vanuit de complexiteit van de wereld met het *handelingsdenken* c.q. het denken vanuit de effectieve beïnvloedingsmogelijkheden van actoren.⁶

De Kring heeft de ambitie om - werkendeweg - kennisdomeinen, hedendaagse wetenschappelijke disciplines, onderzoeken en publicaties aan te merken als relevante bouwstenen in een brede andragologische benadering. Met daarbij een duiding van de (specifieke) betekenis van de desbetreffende bouwsteen voor de andragologie.

Gebruik van de term andragologische benadering – in plaats van dé andragologie – helpt om het gesprek open te houden door het te hanteren als een *begrip met openslaande randen*. Zodoende kan dit begrip - in ontwikkeling naar een voldragen sociale veranderwetenschap - een zinvolle tussenruimte bieden voor ontwikkeling van concepten, begrippen, (handelingsgericht) praktijkonderzoek en een gesprek tussen praktijk, methodologie en theorie. Een gesprek liefst niet alleen binnen de Kring maar waar mogelijk met geestverwanten, praktijkprofessionals en collega-wetenschappers er buiten.

3. De Kring: identiteit, positie & ambitie

Met deze inhoudelijke noemer van een andragologische benadering 'in ontwikkeling' en haar actuele maatschappelijke kennisbijdrage heeft de Kring inmiddels een stevig *common ground* gevormd. Een geheel van verzamelde praktijkervaring, gedeelde waarden, sociaal veranderkundige kennis, en denklijnen over methodisch handelen, die door kennisgroepen worden doorontwikkeld.

⁴ Zie B. van Gent. T.T. ten Have, architect van de andragologie. In: J. Goudsblom, P. de Rooy en J. Wieten, (red.), In de zevende; de eerste lichte hoogleraren aan de Politiek-Sociale Faculteit in Amsterdam, Het Spinhuis, Amsterdam 1998, pp. 66-80.

⁵ Zie 'Systemic Intervention: Philosophy, Methodology, and Practice' (Midgley, 2000).

⁶ Zie de bijlage 2 Nawoord over sociale verandering (Dh.S.Lie) in 'Naar een leefbare aarde; verduurzamen vanuit veranderkundig perspectief' (Donkers, 2021) pp. 317-321

De Kring Andragologie kan zichzelf zodoende tonen in de wereld als:

- a) hoeder van het andragologisch gedachtegoed, haar denkers en auteurs;
- b) een (institutioneel) onafhankelijke kennis-vindplaats waar nieuwe kennis uit de professionele praktijk in werkvelden, wetenschappelijke theorievorming en methodologie samenkomen en bouwstenen aandragen. Dit voor een verdere invulling en concretisering van de andragologische benadering met een heldere afgebakende *body of knowledge*;
- c) een kennisplatform dat als zodanig - binnen haar mogelijkheden - individuele kennisontwikkelaars, onderzoekers en auteurs wil ondersteunen bij hun kennisontwikkelpojecten die van betekenis zijn voor concretisering van de andragologische benadering. Bijvoorbeeld door wetenschappelijk verantwoorde reviews uit te voeren, ondersteuning van praktijk-/handelsonderzoek en het organiseren van seminars en congressen ter zake.

Met deze drieledige functie is de Kring te beschouwen als een (bescheiden) kennispartner die bereid en gekwalificeerd is om mee te denken in (co-creatieve) kennisontwikkelingstrajecten samen met anderen partijen in onderzoek, onderwijs en werkvelden.

De identiteit, positie en ambitie van de Kring Andragologie is aldus samen te vatten in drie beleidsmatige ontwikkellijnen:

- I. OVERDRAGEN van andragologische kennis en praktijkervaring
- II. UITDRAGEN van andragologische kennis en praktijkervaring
- III. BIJDAGEN aan andragologische kennisontwikkeling i.s.m. kennispartners

De manier waarop de Kring dat wil doen is sociaal veranderkundig, interactief van aard: door met name *verbinding te maken* en samen te werken met praktijkprofessionals en geïnteresseerde kennisontwikkelaars. Alsmede door een stabiel relatie- en kennisnetwerk op te bouwen met zowel individuele personen als met relevante organisaties in werkvelden, onderwijs en wetenschap.

4. Kernactiviteiten en doelgroepen

De missie van de Kring om *over te dragen, uit te dragen en bij te dragen* krijgt zijn concrete vorm in drie typen activiteiten, waarvan de eerste tot voor kort de kernactiviteit van de Kring was.

De drie soorten kernactiviteiten zijn:

- i. *Aanbieden van (actuele) wetenschappelijke en methodologische kennis* – t.b.v. praktijkontwikkeling, reflectie & verdieping en theorievorming. Innovatieve kennis die door de Kring als het ware is gesignaleerd op het gebied van (nationale en internationale) kennisontwikkeling en bij ‘jonge’ wetenschappers;
- ii. *Ondersteunen van kennisontwikkeling op wetenschappelijk niveau* – op relevante thema’s t.b.v. doorontwikkeling van de andragologische benadering. Dit in cocreatie met ondernemende kennispartners. Bijvoorbeeld door uitvoering van secundaire analyses van publicaties t.b.v. theorievorming; of door ondersteuning bij (cocreatief) praktijkonderzoek naar transities;
- iii. *Zich thema-gericht – zo mogelijk in open kennisgroepen – verdiepen in relevante kennis*. En die toetsen, valideren en rubriceren als bouwsteen voor concretisering van de andragologische benadering in een gezamenlijke *body of knowledge*. Met het thuis worden in relevante kennisgebieden worden Kring-leden zodoende tevens interessante gesprekspartners voor derden.

Met de tweede kernactiviteit is de eerste ervaring opgedaan door het steunen van de totstandkoming van het wetenschappelijk essay 'Naar een leefbare aarde' (Donkers, 2021). De basis voor de derde kernactiviteit wordt gevormd door een zestal kenniscirkels die zich in een emergent, dat wil zeggen spontaan optredend, ontwikkelingsproces sinds medio 2020 als zodanig hebben gemanifesteerd. Zowel Kring-leden als niet-Kring-leden zijn daarin op vrijwillige basis volop actief.

Beide nieuwe kernactiviteiten van de Kring laten onverlet dat met de eerste kernactiviteit 'het aanbieden van actuele kennis' nog een wereld te winnen is in termen van toegevoegde waarde t.o.v. ander kennisaanbod, aantal deelnemers, bekendheid van de Kring en financiële opbrengsten. Waar tot op heden het kennisaanbod vooral gericht was op de doelgroep (als zodanig opgeleide) andragologen en leden van de Kring, is de verdergaande ambitie om daarnaast twee nieuwe doelgroepen te bereiken, namelijk:

- de doelgroep praktijkprofessionals werkzaam in uiteenlopende sectoren. Speciale aandacht verdienen daarbij de bèta-techniek professionals die werken aan transitietrajecten rond duurzaamheid; en
- de doelgroep wetenschappers en docenten in het hoger onderwijs.

5. Mensen, organisatie en financiën

Organisatieontwikkeling als voorwaarde

De Kring functioneert momenteel als een samenwerkingsverband van een aantal bevoegde vrijwilligers en Kring-verenigingsleden die als alumnivereniging verbonden is aan de Amsterdamse Universiteits Vereniging (AUV). De verbinding met de UvA via de AUV is een belangrijke pijler voor de doorontwikkeling van kennis, positionering en ambitie van de Kring, alsmede voor het gebruik van praktische faciliteiten. In een samenwerkingsovereenkomst is deze relatie vastgelegd.

Als eerste voorwaarde om de genoemde ambities te realiseren is het om deze samenwerking van autonome inhoud gedreven vrijwilligers binnen een los verenigingsverband door te ontwikkelen in casu te veranderen naar een kennisgedreven vrijwilligers*organisatie*:

- waarin steeds de balans wordt gezocht tussen energiegevend inzet van individuen enerzijds en gezamenlijk realisatievermogen anderzijds gedragen door interne werkwijzen;
- die de ruimte biedt voor synergie tussen individuele Kring- en community-leden met 'verschillende snelheden en kwaliteiten'; en
- die nauw betrokken vrijwilligers ook de ruimte biedt hun inzet te laten passen in zijn/haar privéleven.

Een tweede gewenste organisatieontwikkeling is om het communicatiewerk (intern, en extern naar nieuwe doelgroepen), de cursusadministratie (incl. facturering) en het relatiebeheer zoveel mogelijk te *digitaliseren* door maximale data-integratie van een relatiebeheersysteem met de verzending van nieuwsbrieven, de aanmeldingsprocedure voor cursussen en interactie via de vernieuwde website. Hiermee kan een groeiende werkbelasting vanwege secretariële taken (door uitbreiding van activiteiten) voor deze vrijwilligersorganisatie zoveel mogelijk worden vereenvoudigd en beperkt.

Een derde gewenste organisatieontwikkeling van de Kring is om het aantal actief betrokken vrijwilligers van Kring-leden (buiten het bestuur) en geestverwante niet-Kring-leden gestaag uit te breiden en te komen tot een *professionele gemeenschap* die betrokken is op het geheel van de doelstelling van de Kring. Waarbij betrokkenen – naast een gericht zijn op inhoudelijke kennisontwikkeling en samen leren – ook uitvoerende taken op zich willen en kunnen nemen, omdat

deze in te passen zijn binnen de eigen levensmogelijkheden van dat moment. De rol van het bestuur zal daarmee mettertijd meer voorwaardenscheppend en organiserend van aard worden.

Om de onderlinge verbinding en kruisbestuiving in deze professionele gemeenschap als geheel te blijven stimuleren zullen periodiek brede KRING-bijeenkomsten worden georganiseerd. KRING-bijeenkomsten waar rond relevante thema's Kringgesprekken worden gehouden, men elkaar informeel kan ontmoeten, en men verbinding kan maken met mensen afzonderlijk als het geheel.

Financiële continuïteitsreserve als voorwaarde

Realiseren van deze meerjarenbeleidsvisie vereist een financiële basis die de onafhankelijke positie en continuïteit van de Kring Andragologie kan waarborgen en onvoorziene tegenvallers kan opvangen. De eigen vermogenspositie is in de laatste twee boekjaren vanwege omstandigheden zodanig afgenomen dat het vermogen ultimo 2021 als een minimum continuïteitsreserve moet worden beschouwd.

Dat betekent dat de jaarlijkse exploitatie géén verlies (meer) mag laten zien bij stapsgewijze realisatie van de hier uiteengezette beleidsvisie. Het betekent voorts dat eerst het financieel eigen vermogen moeten worden versterkt alvorens er verder kan worden geïnvesteerd. Te denken valt bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van een gedifferentieerd prijsbeleid naar soort van kennisactiviteiten en aard van betreffende doelgroepen.

Dankzij de aangevraagde FON-gelden⁷ voor het plan 'Andragologie naar de huidige tijd' bevindt de Kring zich in de positie om in het jaar 2022 de nodige aanvangsinvesteringen te doen in nieuwe (online en hybride) aanbodvormen zoals een webinar, het herontwerp & interactief maken van de Kring-website en versterking van het relatiebeheer door invoering van een CRM-systeem.

De data-integratie tussen de verschillende te gebruiken applicaties die hiermee mogelijk wordt, maakt het organiserenwerk binnen de Kringorganisatie eenvoudiger.

Deze integratie zorgt er voor dat de basistaken van het secretariaat, administratie en boekhouding arbeidsbesparend (en daarmee kostenbesparend) kunnen worden uitgevoerd.

De FON-gelden helpen met genoemde investeringen tevens om de cursusorganisatie te vereenvoudigen voor Kring-vrijwilligers alsmede de promotie specifiek af te stemmen op nieuwe doelgroepen en relaties.

⁷ Het Amsterdams Universiteits Fonds (AUF) beheert een zogenaamd Fonds Op Naam van de andragologie (FON), waaraan alumni en andere betrokkenen in voorgaande jaren substantiële bedragen hebben gedoneerd.